

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Висвітлено характерні особливості впливу змін в економіці на розвиток національної системи бухгалтерського обліку

Постановка проблеми. Сучасний світ перебуває в процесі кардинальних змін, відбувається формування нового типу суспільства, якому притаманні глибинні зміни парадигми суспільного розвитку. Набуває визначальних рис нова, постіндустріальна економіка, яка характеризується виникненням нових явищ в сферах технологій, комунікацій, фінансів, торгівлі, зовнішньоекономічних зв'язків, а, відповідно, й бухгалтерського обліку. Відбувається остаточний перехід від індустріального суспільства, побудованого на матеріальних об'єктах (енергосировинних ресурсах, промислових товарах тощо) до нового, заснованого на інформаційно-комп'ютерних системах і мережах.

За таких умов відбуваються фундаментальні перетворення, які призводять до того, що певні теорії та моделі мислення, які існували раніше, вже не відповідають реальності. Управлінці змушені пристосуватися до нових умов і нової ситуації, змінювати спосіб сприйняття світу. Існуючі методи управління для забезпечення успішної діяльності підприємств повинні бути пристосовані до зміненого зовнішнього середовища.

Цей період в розвитку бухгалтерського обліку є одним з найскладніших, оскільки він відображає загальну кризу індустріального суспільства – через неадекватність існуючої парадигми бухгалтерського обліку сучасним економічним реаліям, та виникнення постіндустріального суспільства – через впровадження деяких складових нової, постіндустріальної парадигми бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік як основне джерело надання інформації в системі управління повинен мати методологію, яка б відповідала вимогам постіндустріальної економіки. Однак багато питань бухгалтерського обліку в існуючих умовах є концептуально необґрунтованими, організаційно і методологічно нерозв'язаними та інформаційно незабезпеченими. Удосконалення методології бухгалтерського обліку в умовах розвитку постіндустріальної економіки є нагальною проблемою для науковців, яка актуалізується тим, що саме зараз Україна постала перед історичним вибором стратегії свого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості прояву постіндустріальної економіки у своїй роботі висвітлюють Д. Белл, П. Друкер, С.А. Дятлов, В.Л. Іноземцев, М. Кастельс, М. Мунтен, Е. Тоффлер, Ф. Фукуяма, а також українські дослідники В.М. Геєць, А.А. Чухно, Л.Г. Мельник та ін. Серед них слід виділити розробників доктрини постіндустріалізму – Д. Белла, концепції постеконічного суспільства – В.Л. Іноземцева та парадигми електронно-цифрового суспільства – Д. Тапскотта.

Про вплив нового способу господарювання на методологію бухгалтерського обліку у своїх дослідженнях зазначають Д. Андріссен, Е. Брукінг, Ф.Ф. Бутинець, Ю. Даум, М. Добія, Д. Добія, Р. Екклз, В.В. Ковальов, Б. Лев, Н.М. Малюга, М.Ю. Медведєв, О.М. Петрук, М.С. Пушкар, К.Е. Свейбі, Я.В. Соколов, П. Страссманн, Р. Хауелл, І.Й. Яремко та ін. Окремі дослідники наголошують на необхідності

переходу до нової парадигми бухгалтерського обліку¹, виділенні його окремих напрямів: інтелектуальний облік, соціальний облік, облік людських ресурсів² тощо чи навіть на необхідності проведення “революції” в існуючій методології обліку³.

Метою дослідження є визначення особливостей впливу постіндустріальної економіки на розвиток національної системи бухгалтерського обліку та визначення на їх основі перспектив подальшого розвитку системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток в умовах зростаючого впливу створення, поширення і застосування інформації та знань не може бути зрозумілим без всебічного врахування широкомасштабного впливу інформаційно-комп’ютерних технологій та їх залучення в діяльність підприємств.

В сучасних умовах залишається невирішеним питання вживання термінології для пояснення та характеристики існуючих змін та наслідків, що викликаються широким застосуванням результатів інтелектуальної, творчої діяльності, інформаційно-комп’ютерних технологій та електронного підприємництва в сферах виробництва, торгівлі і фінансів. Для цього використовують такі поняття, як “постіндустріальна економіка”, “інформаційна економіка”, “нова економіка”, “економіка, заснована на знаннях” тощо.

Термін “інформаційна економіка” використовується у документах ЮНКТАД⁴,

під якою розуміється економіка, в якій роль інформаційно-комп’ютерних технологій виходить за рамки електронної торгівлі та охоплює широкий спектр соціально-економічних наслідків поширення та використання інформаційно-комп’ютерних технологій, включаючи Інтернет та електронні ділові операції. В такій економіці політичні рамки використання інформаційно-комп’ютерних технологій визначають економічне зростання, продуктивність, зайнятість і ефективність бізнесу.

Щодо “нової економіки” (new economy) (такий термін почав з’являтися в літературі на початку 90-х рр. ХХ ст.), то на думку проф. В.М. Кулькова [6, с. 37], вона може трактуватись з двох боків: 1) в широкому розумінні – це синонім постіндустріальної економіки, яку ще називають “неоекономіка”; 2) у вузькому розумінні – це характеристика тих нових елементів, які виникають у сучасній, що залишається ще багато в чому традиційній (індустріальній), економіці і переплітаються з нею.

Поняття “економіки, заснованої на знаннях” (knowledge-based economy) використовується дослідниками (В.М. Геєць, Н.С. Бабинцева, П. Страссманн та ін.) які визначають інтелектуально-інформаційний, інноваційний фактор самостійним елементом формування багатства (вартості), а знання – головним ресурсом в створенні додаткової вартості, що можуть трансформуватися в інтелектуальний капітал, який зумовлює формування та функціонування нової моделі господарського розвитку. Тобто, коли результати інтелектуальної, творчої діяльності людини виступають визначальним фактором стійкого економічного зростання.

Вважаємо за доцільне використовувати поняття “постіндустріальна економіка”, оскільки: 1) це поняття має глибокі філософські корені (А. де Сен Сімон, О. Конт, Дж.Ст. Мілль, Т. Веблен та ін.); 2) сформульовані основні методологічні принципи теорії

¹ Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с. (с. 341-342).

² Dobija D. Intellectual product. A challenge for Accountants and a New Age of Accounting // Knowledge cafe for intellectual product and intellectual capital. – Warsaw: Hera, 2001. – P. 209-237 (с. 211).

³ Howell Robert A. Accounting Scandals: Where were the CFOs? // Business Strategy Review. – Winter 2002.

⁴ Конференція ООН по торгівлі и развитию. Доклад об информационной экономике, 2005 год. Электронная торговля и развитие. Обзор. – Нью-Йорк-Женева, 2005. – 28 с.

постіндустріального суспільства (К. Кларк, Ж. Фурастье); 3) засновником доктрини постіндустріалізму Д. Беллом постіндустріальне суспільство сформовано у вигляді певної парадигми, соціальної схеми, що характеризує радикальні соціально-економічні зміни, які відбуваються в найрозвиненіших країнах світу; 4) серед прихильників концепції постіндустріалізму існує значна кількість варіантів розвитку постеконімічних суспільств, однак незалежно від національної приналежності авторів відсутні суперечливі постановки корінних питань.

Особливих проявів постіндустріальна економіка набула з розвитком інформаційних технологій, зокрема, поширенням Інтернет, що припало на початок 90-х рр. ХХ ст. Поява такого нового інтерактивного середовища призвела до кардинальних змін у існуючій інфраструктурі, що проявляється через одержання переваг шляхом впровадження в дію електронного уряду (e-government), електронної освіти (e-learning), електронної охорони здоров'я (e-health), електронної охорони навколишнього середовища (e-environment), електронного сільського господарства (e-agriculture), електронної науки (e-science) тощо, та, безпосередньо, практики ведення міжнародного бізнесу і зміни характеру конкуренції. З'являються нові форми бізнесу – електронна комерція (e-commerce), електронний консалтинг (e-consulting), електронне видавництво (e-publishing), електронні закупки (e-procurement), електронне обслуговування службовців (e-care for employees) тощо.

Вже в кінці 90-х рр. всі компанії, що були пов'язані зі створенням продукції в сфері інформаційно-комунікаційних технологій, передусім в Інтернет, демонстрували стрімке зростання їх капіталізації в порівнянні з представниками традиційних галузей. Виникла нова економіка, що відрізнялась від традиційної, перш за все, стрімкими темпами приросту біржових котирувань її суб'єктів, капіталізації акцій компанії, а також, почала реально відображати суб'єктів та об'єктів

інформаційного суспільства [6, с. 55]. Це особливо проявилось у різкій зміні співвідношення ринкової вартості компаній та їх вартості за даними бухгалтерського обліку – від одного до одного, до майже трьох до одного. Тобто спостерігалась тенденція отримання корпораціями таких прибутків, що набагато перевищували обсяги фактичного капіталу, інвестованого в бізнес. Для відображення в бухгалтерському обліку при об'єднанні підприємств різниці між наведеними вартостями використовувався гудвіл, проте, коли його частка стала значно перевищувати загальну вартість компанії, його відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності стало недоцільним.

Зважаючи на поширення тенденцій інформатизації, інтелектуалізації економіки, головною особливістю сучасного її розвитку є становлення суспільства, що ґрунтується на знаннях, коли відбувається заміщення праці знаннями, тобто перехід від суто технічних навиків до інтелектуальних, внаслідок чого на перший план в діяльності підприємств виходить завдання акумулювання інтелектуального капіталу, його виявлення і нагромадження, поширення інформації й досвіду, створення передумов для поширення й передачі знань.

Розуміння сутності інформаційної революції в сфері індустріальної економіки зводиться до розуміння того, що інформаційні технології змінюють не види діяльності, а їх технологічну здатність використовувати в якості прямої виробничої сили те, що відрізняє людину від інших біологічних створінь – здатність обробляти та розуміти символи, генеруючи нове знання. Такі зміни структури сучасної економіки розглядаються як глобальні структурні зрушення, що ознаменували перехід від “матеріальної” до “інтелектуальної” економіки, “економіки, що базується на знаннях”.

На думку проф. В.Л. Іноземцева [4, с. 4] перетворення інформаційної економіки на економіку знань остаточно приводить господарську систему від притаманної індустріальному суспільству об'єктивної основи

в сферу стійко зростаючого суб'єктивізму. Це зумовлює перегляд основ існуючої парадигми бухгалтерського обліку, а також, навіть і "спадкового ядра" – фундаментальних основ бухгалтерського обліку. Одним із таких прикладів є заміна традиційної оцінки об'єктів за фактичною собівартістю на оцінку за справедливою вартістю.

Формування постіндустріальної економіки відображає визнання того, що наукові знання і спеціалізовані унікальні навички їх носіїв стають головним фактором розвитку виробництва, забезпечення стійкого економічного зростання. Аналіз даних індексу економіки знань [2] дозволяє визначити, що економіка України має значні можливості, щоб адаптуватись до нових умов. Що, передусім, зумовлено високим освітнім потенціалом, значними можливостями інноваційного процесу та достатньо розвинутою матеріально-технічною базою національної інноваційної системи. Основною перепорою, що стримує просування України в сторону економіки знань є невирішені проблеми розвитку інституціонального середовища, зокрема, низька ефективність державного регулювання національної системи бухгалтерського обліку.

Нова, постіндустріальна економіка відрізняється від індустріальної, передусім, орієнтацією на знання, що одержані з інформації з метою максимізації застосування в господарській діяльності нових ефективних технологій для задоволення потреб її користувачів, вона не прагне до виробництва товарів із усіх доступних джерел сировини. Вищенаведене ні в якому разі не повинно означати відходу від традиційних способів

виробництва (промисловості, сільського господарства тощо), ліквідації узвичаєних професій у матеріальному виробництві, а лише про значне скорочення кількості людей, що зайняті у цих галузях, і збільшення їх кількості в сфері інформаційно-комп'ютерних технологій. За такої ситуації традиційні фактори виробництва (земля, робоча сила, капітал) не зникають, а набувають другорядного значення.

Для визначення впливу особливостей постіндустріальної економіки на розвиток бухгалтерського обліку слід застосовувати системний підхід, оскільки він у застосуванні до системи бухгалтерського обліку є аналізом останньої. Актуальність системного аналізу полягає у можливості його застосування у випадку реконструкції економічних відносин, створенні нових систем.

Система бухгалтерського обліку є моделлю системи підприємства (об'єкта оригінала), яка є безмежним реальним об'єктом. Система бухгалтерського обліку, характеризується обмеженою множиною властивостей, подібних до властивостей об'єкта оригінала. Наявність обмежень у системі бухгалтерського обліку визначає її суб'єкт відносно заданого господарського процесу. Тому скінченність системи бухгалтерського обліку визначається фактами господарського життя, з яких він складається.

Систему підприємства і систему бухгалтерського обліку можна представити наступним чином (рис. 1).

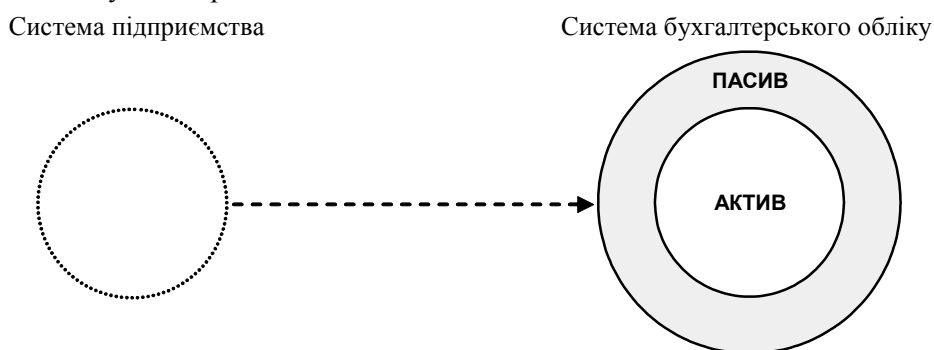

Рис. 1. Система підприємства і система бухгалтерського обліку

Оскільки система бухгалтерського обліку є системною моделлю системи підприємства та “дотичного” до нього зовнішнього середовища, фактори впливу постіндустріальної економіки на бухгалтерський облік можна поділити на дві групи:

1) що впливають на систему підприємства, цим самим опосередковано здійснюючи вплив на систему бухгалтерського обліку;

2) що безпосередньо впливають на систему бухгалтерського обліку.

Структурну характеристику прямого і опосередкованого впливу постіндустріальної економіки на систему бухгалтерського обліку наведено на рис. 2.

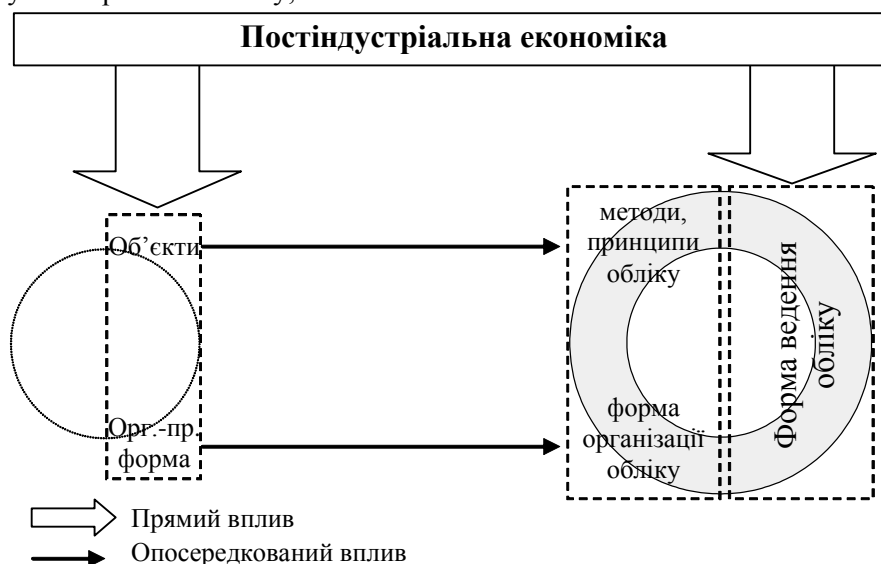

Рис. 2. Вплив постіндустріальної економіки на систему підприємства і систему бухгалтерського обліку

Зміни в економіці здійснюють прямий вплив на систему управління. Як пише проф. Б. Райан, бухгалтери, фінансисти до сих пір використовують старі теорії менеджменту, що лежать в основі їх професій. Багато бухгалтерів в розумінні менеджменту знаходяться на рівні XIX, а не кінця XX ст. [5, с. 12]. Управління в сучасних умовах спрямоване на забезпечення створення вартості, управління знаннями. Для надання апарату управління інформації, що забезпечить його ефективність, система бухгалтерського обліку повинна постачати таку інформацію, що відповідатиме розвитку системи управління в сучасних умовах.

В умовах постіндустріальної економіки користувачі фінансової звітності відзначають, що вона не забезпечує існуючих потреб. Виникає питання, чи потрібна така інформація, що формується системою обліку? Відповіддю на це запитання можуть бути результати глобального опитування, проведеного

компанією PriceWaterhouseCoopers у 1997-1998 рр. Тільки 19 % опитаних інвесторів та 27 % аналітиків визнали фінансові звіти корисним інструментом виявлення справжньої вартості компаній. Для представників високотехнологічних галузей США і Канади, які уособлюють собою постіндустріальну економіку, – лише 1 % інвесторів, 16 % аналітиків і 13 % керівників фірм вважають дані фінансових звітів корисними для визначення реальної вартості [3, с. 3]. З цього приводу Г. Я. ван Тееффелен пише, що “та мізерна інформація, що відображається в фінансовій звітності, застаріває вже тоді, коли вони тільки перевіряються. В існуючому вигляді звітність, можливо, корисна як засіб забезпечення підзвітності керівництву компаній третім особам... Але з позиції інвесторів, інформація, що міститься в ній, далека від тієї, що їм необхідна” [1, с. 219].

Подібна критика фінансових показників, джерелом яких є система бухгалтерського обліку, досить часто зустрічається в економічній літературі останніх років. Це свідчить про те, що показники, які формуються на основі традиційного “індустріального обліку”, в останні роки значною мірою втратили цінність для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

В постіндустріальній економіці відбувається зміна основного виробничого ресурсу, яким стають знання та інформація, внаслідок чого з’являються нові об’єкти, управлінню яких на підприємствах слід приділяти особливу увагу, змінюється організаційно-правова форма підприємств шляхом злиття фінансового, промислового і торгового капіталів, внаслідок чого транснаціональні корпорації стають основними “двигунами” постіндустріальної економіки. Діяльність транснаціональних корпорацій передбачає поєднання різноманітних складових у єдині структури, що належать до різних національних економічних систем за допомогою розвинених мереж. Для забезпечення впровадження транснаціональної стратегії підприємств необхідним є одночасна реалізація багатонаціональної гнучкості, глобальної ефективності та концепції вільної передачі та доступу до інтелектуального капіталу.

Для забезпечення відповідності облікової інформації вимогам постіндустріальної економіки, де основним виробничим ресурсом виступають знання і інформація, необхідним є включення до складу об’єктів бухгалтерського відображення нових “постіндустріальних” об’єктів, що забезпечують господарську діяльність:

– інтелектуального капіталу (структурного, клієнтського, організаційного), оскільки ядром постіндустріального технологічного способу виробництва є розвиток мікроелектроніки, біотехнології та інформатики, в основі яких закладені результати інтелектуальної, творчої діяльності людини;

– природно-ресурсного потенціалу, що пояснюється тим, що концепція постіндустріального суспільства притаманна для суспільств, які пережили індустріалізацію та здатні суміщувати власний прогрес та контроль за станом навколишнього середовища через забезпечення екологізації виробництва, зниження тиску на навколишнє середовище;

– синергетичного капіталу⁵.

Слід забезпечувати удосконалення об’єктів бухгалтерського відображення, які складають господарську діяльність, що пов’язано з переходом до нового способу виробництва, який приходить на зміну індустріальному:

– приділення більшої уваги змінам характеру виробничої діяльності в сторону обробки, а не видобутку та виготовлення;

– розробці методик бухгалтерського відображення інноваційної діяльності, що пов’язано зі значним зростанням кількості наукомістких технологій;

– розробці методик бухгалтерського відображення процесу електронної комерції.

Зміни у системі підприємства передбачають необхідність адекватної модифікації системи бухгалтерського обліку із застосуванням методу моделювання, що дозволяє уточнювати моделі, синтезувати нові моделі тощо.

Перехід до постіндустріальної економіки також впливає і, безпосередньо, на систему бухгалтерського обліку. Система бухгалтерського обліку має наступні основні складові: суб’єкт; завдання; об’єкт; мова, яка забезпечує взаємодію елементів системи; зовнішнє середовище, що можна представити наступним чином (рис. 3).

⁵ Детальніше див. Малуґа Н.М., Легенчук С.Ф. Розвиток бухгалтерського обліку в новій економіці: облікова інтерпретація синергетичних ефектів // Вісник ЖДТУ. – 2005. – № 3 (33). – С. 20-37.

Рис. 3. Структура системи бухгалтерського обліку

Розглянемо особливості впливу постіндустріальної економіки за кожною зі складових системи бухгалтерського обліку.

1. Об'єкт складається з множини підоб'єктів, які утворюють собою певну цілісність. Об'єкт системи обліку задається оригіналом-об'єктом – системою підприємства. Розглянувши особливості об'єктів системи підприємства, можна виділити пріоритетні тенденції розвитку системи бухгалтерського обліку відносно об'єктів бухгалтерського обліку: удосконалення бухгалтерського обліку результатів інтелектуальної, творчої діяльності, інших інтелектуально-інформаційних факторів; забезпечення обліку “екологічного фактору”, пов'язане з появою екологічних потреб та інтересів; формування методик ведення бухгалтерського обліку в умовах електронного підприємництва в сферах виробництва, торгівлі і фінансів, що здійснюється із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій.

2. Суб'єкт в даному випадку – це мегаспостерігач, в ролі якого виступає власник, інвестори, кредитори, менеджмент підприємства, держава в формі статистичних, податкових органів тощо. Суб'єкт встановлює завдання перед системою бухгалтерського обліку, які зумовлюють формування її функціонального призначення. Постійно зростаюча роль фінансово-інвестиційних та кредитних ринків в умовах постіндустріальної економіки зумовлює превалювання завдання перерозподілу ресурсів в галузях економіки над “традиційними” завданнями системи бухгалтерського обліку, вже сформованими в

обліковій літературі⁶. Основною метою обліку є забезпечення надання інформації, що є корисною для раціонального інвестування, кредитування та інших аналогічних рішень.

3. Мова, як одна зі складових будь-якої системи, є взаємопов'язаним комплексом понять і категорій, що в системі бухгалтерського обліку є сукупністю принципів, методів, форм ведення та організації бухгалтерського обліку. Оскільки через мову проявляється зв'язок між суб'єктом та об'єктом, зі зміною, появою нових об'єктів, модифікацією форм суб'єктів господарювання мова системи бухгалтерського обліку найбільше піддається трансформації в умовах переходу до постіндустріальної економіки.

4. Наявність середовища свідчить про відкритість системи. Відносно системи бухгалтерського обліку середовище має подвійну природу. По-перше, середовище об'єкта оригінала – системи підприємства, яке є об'єктом бухгалтерського обліку. По-друге, безпосередньо, середовище облікової системи.

Середовище системи підприємства в умовах постіндустріальної економіки зазнає значних змін, відбувається постійне розширення асортименту та підвищення якості продукції, особливо тієї, яка задовольняє різноманітні та швидко змінювані потреби споживачів, про що свідчить зміна в ієрархії цінностей. Так, виробники в індустріальній економіці були

⁶ Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 5-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 726 с. (с. 7).

націлені на задоволення потреб клієнтів, а їх стратегія будувалась за наступними мотивами: наявність продукту, цінність, зручність, довіра. В умовах постіндустріальної економіки основною метою є забезпечення взаємної лояльності, а побудова стратегії підприємств базується вже на наступних мотивах: задоволення, постійність, персоналізація, злиття.

Для забезпечення ефективності та стійкості діяльності підприємств слід забезпечувати облік постійно змінюваного зовнішнього середовища у формі взаємовідносин з клієнтами, оскільки в умовах постіндустріальної економіки вони є важливим активом підприємств яким потрібно ефективно управляти. Для забезпечення ефективного управління подібними активами слід вводити нові об'єкти до складу системи бухгалтерського обліку, що забезпечать її відповідність вимогам суб'єктів постіндустріальної економіки.

У зв'язку з тим, що така сфера науки як бухгалтерський облік є неоднорідною та багатоукладною, а характер соціально-економічних закономірностей, закладених в основу системи бухгалтерського обліку, є достатньою мірою відносним, що пов'язано зі зміною ознак господарського розвитку, соціального укладу та ін., вона передбачає одночасне співіснування та боротьбу різних парадигм.

Під обліковою парадигмою (перефразовуючи Т. Куна) слід розуміти визнані всіма наукові досягнення в сфері бухгалтерського обліку, які протягом тривалого часу дають обліковому науковому товариству модель постановки проблем та їх вирішень. Проблеми формування нової облікової парадигми розглядаються в працях Н.М. Малюги⁷ М.С. Пушкаря⁸ та ін. Однак в

⁷ Малюга Н.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в Україні: теоретико-методологічні основи: Наукова доповідь за дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, 08.06.04. – Житомир, ЖДТУ, 2006. – 84 с. (с. 18-19).

⁸ Пушкар М.С., Щирба М.Т. Фінансовий облік у системі управління: Монографія.- Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 178 с. (С. 12-15).

основу виділення нової облікової парадигми автори вкладають історичну ознаку або чітко не визначають причини необхідності її виділення.

Виділення постіндустріальної парадигми бухгалтерського обліку пов'язано зі значними всепроникаючими технологічними змінами (насамперед, з розвитком мікроелектроніки, молекулярної біології та генної інженерії, інформатизацією суспільства) та зрушеннями в характері праці і в мотивах людської діяльності взагалі.

Перехід до постіндустріальної парадигми бухгалтерського обліку повинен складати певну наукову революцію, що проявлятиметься через відхід науковців від стійкої наукової облікової теорії на користь нової теорії, несумісної з попередньою, індустріальною, яка повинна враховувати існуючі соціально-економічні зміни, що відбуваються у зв'язку з переходом до постіндустріального типу суспільства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток постіндустріальної економіки, що характеризується зміною потреб економіки та потреб окремих індивідів, визначають необхідність переосмислення стратегічних цілей функціонування суб'єктів господарювання, суспільства, держави. Така необхідність зумовлює потребу подальшої трансформації методологічного забезпечення бухгалтерського обліку у напрямі досліджень поглиблення впливу постіндустріальної економіки на національну систему бухгалтерського обліку.

Для цього необхідним вбачається формування постіндустріальної парадигми бухгалтерського обліку, що забезпечує підвищення ефективності функціонування та конкурентоспроможності діяльності підприємств в умовах переходу до постіндустріальної економіки.

Із застосуванням системного підходу можна визначити основні характеристики постіндустріальної парадигми бухгалтерського обліку: суб'єкт – транснаціональні корпорації; завдання – забезпечення перерозподілу ресурсів між

найбільш ефективними галузями постіндустріальної економіки; об'єкт – різні складові інтелектуального капіталу, природно-ресурсний потенціал, синергетичний капітал та ін.; мова – модифіковані методи і принципи, форма ведення і форма організації бухгалтерського обліку відповідно до потреб постіндустріальної економіки та нових об'єктів бухгалтерського обліку.

Перспективним напрямом дослідження є формування цілісної постіндустріальної облікової теорії та обґрунтування і формування на її основі постіндустріальної парадигми бухгалтерського обліку як завершеної теоретичної конструкції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Андриссен Д., Тиссен Р.* Невесомое богатство: определите стоимость вашей компании в экономике нематериальных активов. – М.: Олимп-Бизнес. – 2004. – 304 с.

2. *Бобылев С.Н.* Развитие человеческого потенциала в России // Вестник Московского университета. Серия 6. Экономика. – 2005. – № 1. – С. 41-64.

3. *Бурцев В.В.* Бухгалтерская отчетность по бизнес-сегментам: задачи и перспективы методологического обеспечения // Международный бухгалтерский учет. – 2004. – № 8 (68) – С. 3-9.

4. *Иноземцев В.* Парадоксы постиндустриальной экономики (инвестиции, производительность и хозяйственный рост в 90-е годы) // Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – № 3. – С. 3-11.

5. *Райан Б.* Стратегический учет для руководителя / Пер. с англ. под ред. В.А. Микрюкова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 616 с.

6. Экономическая теория на пороге XXI века. – 5.: Неоэкономика / Под ред. Ю.М. Осипова, В.Г. Белолипецкого, Е.С. Зотовой. – М.: Юрист, 2001. – 624 с.

ЛЕГЕНЧУК Сергій Федорович – доцент кафедри аналізу і статистики Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

– розвиток бухгалтерського обліку в постіндустріальній економіці: інформаційні технології, інтелектуальний капітал;

– застосування системного та синергетичного підходів в бухгалтерському обліку